

KAPITEL 6

Paradoxen mellan huvudet och hjärtat

Det finns, av naturen, spänningar mellan tro och förnuft, och de illustrerar på ett lärorikt sätt temat spänningar mellan tidig enkelhet och komplexitet. När vi söker efter rätt balans mellan tro och förnuft kan denna process förbereda oss för att sträcka oss efter en ännu högre form av lösning i enkelheten på andra sidan.

Strax efter min mission skrev jag in mig på kursen ”Religiösa problem” där Marie och jag träffades. När var och en av oss valde ett ämne att studera och berätta om liknade många av dessa ämnen det unga människor i kyrkan funderar över i dag. Till exempel var en av våra nära vänner från den kursen den begåvade och trofaste Dillon Inouye. Hans fråga var: ”Har Jesu Kristi evangelium verkligen återställts?” Marie valde: ”Hur kan jag ge den Helige Anden större inflytande i mitt liv?” Min fråga var om jag skulle vara en liberal eller en konservativ sista dagars helig. Jag undrade verkligen hur mycket vi bör utveckla vårt eget förnuft och tänka själva, och hur mycket vi bör lita på kyrkans auktoritet och på andlig vägledning.

BYU-professorn Richard Poll skrev under de åren en artikel som hette: ”Vad kyrkan betyder för människor som jag.” Han sa att de flesta medlemmar i kyrkan hamnar i ett av två skilda läger: antingen var de rigida ”ledstången av järn”-medlemmar, som utan att ställa frågor vill att kyrkan eller Anden ska säga åt dem exakt hur de ska leva, eller ”Liahona”-medlemmar, för vilka evangeliet pekar ut en önskvärd allmän riktning men som tenderar att huvudsakligen lita till sitt eget omdöme när de beslutar hur de ska leva.³⁷ Vår vän Dillon talade om Polls två kategorier och sa att han hellre skulle vilja se en artikel som hette: ”Vad kyrkan innebär för människor som ... Gud.”

Dillon, Marie och jag och våra klasskamrater upplevde det som den katolske sociologen Thomas O’Dea har kallat ”*mormonismens allvarligaste problem*”. I sin bok *The Mormons* från 1957 sa han att kyrkans ”stora betoning på [högre] utbildning” skapar en allvarlig och oundviklig konflikt för universitets elever i kyrkan eftersom kyrkans bokstavliga och auktoritära religiösa inställning kolliderar med den skepticism och det oberoende som uppmuntras av studier på universitetsnivå – precis som när ”idealet” konfronteras av verkligheten”. För O’Dea var det ett stort problem: ”Mötet mellan mormonismen och modern sekulär kunskap sker fortfarande. *Det är på [resultatet av denna källa till belastning och konflikt] som mormonismens framtid hänger.*”³⁸

50 år senare visar tillförlitlig forskning att – till skillnad från i de flesta andra religiösa grupper – ju mer utbildning en medlem i kyrkan har, desto troligare är det att han eller hon är mycket religiöst hängiven. Till exempel har ungefär 84 procent av medlemmar i kyrkan som tagit examen från universitetet en stark religiös hängivenhet, jämfört med 50 procent bland medlemmar som bara har gått ut gymnasiet.³⁹

Jag kunde se på BYU:s växande akademiska anseende hur hängiven kyrkan var högre utbildning. Och jag hade kommit hem från min mission med vidgade perspektiv som närde min hunger, till och med passion, för kunskap. Jag stod nära några universitetslärare som var medlemmar i kyrkan, vars föredömen motiverade mig att söka lärdom. En av dem sa till mig att J. Golden Kimball sa att vi inte kan förvänta oss att den Helige Anden ska tänka åt oss. En annan favoritlärare kände stor kärlek till litteratur och konst, och han betonade att eleverna

framför allt behövde egen disciplin och personlig kreativitet för att utveckla sina gudagivna gåvor.

Min pianolärare när jag gick på high school var Reid Nibley, Hugh Nibleys yngre bror. Reid var en andligt eftertänksam men professionellt skicklig artist. Han lärde mig att en större känslighet för musik skulle öka min andliga känslighet, och tillade att Herren hade gett oss naturen och konsten för att "glädja hjärtat ... och uppliva själen" (L&F 59:18–19).

Sedan mötte jag mentorer som utgick från andra antaganden. Min missionspresident, som jag älskade och beundrade, lät mig stifta bekantskap med läran om att känna Herren och lita på Anden. Jag kom att värdesätta denna lära när jag såg frukterna av den i missionsarbetet. Han sa ofta: "Förtrösta på Herren av hela ditt hjärta, förlita dig inte på ditt förstånd" (Ords. 3:5). Han betonade Kristi fullständiga beroende av Fadern: "Fadern bor i mig och gärningarna är hans verk" (Joh. 14:10). Så för honom var "Kristus den mest o-originella människa som någonsin har levat". Han varnade också för människor som tog litteraturen och konsten på för stort allvar.

Jag kom också nära en seminarielärare jag respekterade. När han frågade vad jag tänkte studera vid BYU sa jag att jag ville lära mig allt om historia, litteratur och filosofi. Han svarade mycket oroat att jag borde undvika dessa ämnen eftersom de lätt kan leda människor till det han kallade "intellektuellt avfall".

Så mitt "religiösa problem" speglade den förvirring jag kände då jag försökte förena dessa mentorer motstridiga åsikter. Vår lärare, West Belnap, sa till mig efter att jag hade gett min klasspresentation: "Vissa av oss har det i huvudet, och andra har det i hjärtat. Jag tycker det är bäst att ha det på båda ställena." Jag förstod det som en önskan om en enkel balans. Den inställningen hjälpte mig besluta mig för att förkasta en antingen/eller-inställning till min fråga. Jag började också se problemen i båda ytterligheterna.

Jag såg till exempel det konservativt extrema i alltför ivrig religiositet. Jag kallades som stavsmisionärskamrat till någon som var övertygad om att den Helige Anden viskade till honom nästan hela tiden, till och med i detaljerna i hans tankar och beslut. Han bar med sig en liten bok där han ofta skrev långa meningar för att fånga det han trodde att Anden sa till honom. Han skakade dammet av sina fötter när vi gick från ytterdörren hos någon som inte var intresserad av vårt budskap. Några år senare drog han slutsatsen att kyrkan hade gått vilse och att Gud hade kallat honom att reformera återställelsen. Han drog till sig några få men mycket ivriga följare. Till slut ledde hans tendens att "se bortom målet" till flera tragedier för honom, hans familj och hans efterföljare.

Jag kallades senare som rådgivare till två väldigt olika biskopar i studentförsamlingar, som illustrerade det breda spektrum av personligheter och inställningar vi återfinner bland kyrkans ledare. Den ene var mycket auktoritär, rigid och misstänksam mot de akademiska disciplinerna. Den andre låg på andra ändan av spektrumet – fritänkande, kritisk och akademisk. Han stod nära några generalauktoriteter och tyckte om att berätta om de starka åsiktsskillnader som förelåg bland bröderna. Sedan började han se inte bara åsiktsskillnader utan även allvarliga personliga brister hos dessa ledare. Detta tärde på honom och minskade hans villighet att följa råd från de ledare i kyrkan som hade en annan åsikt än han själv. Några år senare lämnade han i bitterhet både kyrkan och sin familj.

Dessa upplevelser förstärkte min tendens till att söka efter det jag helt enkelt skulle kalla ett balanserat synsätt. Jag behövde inte göra ett permanent val mellan mitt hjärta och mitt huvud. Jag kunde se att spänningen mellan tro och förnuft har en mycket lång historia. Under sin livstid undervisade Kristus nästan bara människor med hebreisk bakgrund om sitt evangelium. Bara

några år efter hans död började icke-judar från det romerska imperiet som hade grekisk bakgrund att komma in i den kristna kyrkan, tills kristendomen blev statsreligion i det romerska imperiet på 300-talet. Denna mycket stora historiska förskjutning blandade de hebreiska och grekisk-romerska kulturerna, vilket kombinerade två mycket olika religiösa traditioner.

En historiker har sagt att denna blandning lade ”hela den hebreiska traditionen ovanpå den klassiska [grekisk-romerska] kulturen”.⁴⁰ Och eftersom grekiskt tänkande hade stort inflytande i det romerska imperiet skrev en annan: ”Här hade vi två folk [grekerna och hebréerna] som bodde inte alltför långt från varandra [men] var helt okunniga om varandra. Det var sammansmältningen av det som var mest utmärkande i dessa två kulturer – hebréernas religiösa innerlighet och grekernas förnuft och humanitet – som formade grunden för den senare europeiska kulturen.”⁴¹

På tal om denna historiska vändpunkt skrev BYU:s Daniel Peterson att förflyttningen av kristendomens tyngdpunkt från Jerusalem till Aten och den grekisktalande världen gradvis kapade Nya testamentets rötter i Gamla testamentets hebreiska värld. Det påföljande grekiska inflytandet bevarade Kristi ord i Nya testamentet endast på grekiska. ”Sista dagars heliga”, skrev han, ”ser i detta [den grekiska absorptionen av kristendomen] åtminstone en aspekt av det de kallar ’det stora avfallet’.”⁴²

Både det återställda evangeliet och den amerikanska kulturen innehåller trådar från både det hebreiska och det grekiska arvet. Det hjälpte mig att inse varför jag hade känt av de konflikter jag upplevde när jag var student. Till exempel står två fraser på de flesta amerikanska mynt: ”Liberty” [Frihet] och ”In God We Trust” [Vi litar på Gud]. Individens personliga ”frihet” var ett nyckelelement i de grekiska värderingarna. För grekerna var människan alltings måttstock. För Sokrates var ingenting viktigare än att ”känna sig själv”, och hans slutgiltiga mål var att förädla människan genom förnuftet.

Men den andra frasen på myntet, ”Vi litar på Gud”, skulle ha förvirrat en forntida grek – men den talade direkt till den hebreiska själen, som ägnade Gud all sin tillit. Det hebreiska mönstret sökte att förhärliga Gud, inte människan, och man nådde sitt mål genom tro och lydnad, inte genom mänskligt förnuft. Denna lilla jämförelse innehåller frön till oräkneliga argument som ställer förnuft och tro mot varandra.

Återställelsen värdesätter både personlig frihet och förnuft. Ingen annan religion eller filosofi har en högre syn på människans natur och potential, vilket syns i skriftställen som ”detta är mitt verk och min härlighet – att åstadkomma odödlighet och evigt liv för människan” (Mose 1:39) och ”även människan var i begynnelsen hos Gud” (L&F 93:29). Andra skriftställen betonar förnuftets plats: ”Utforska det i ditt eget sinne” (L&F 9:8) och ”allt tyder på att det finns en Gud” (Alma 30:44). Och äldste John A. Widtsoe skrev en bok om kyrkan som heter *A Rational Theology* [En rationell teologi].

Å andra sidan lär återställelsen att alla välsignelser beror på lydnad (se L&F 130:20–21). Tro på Gud är både evangeliets första princip och en nödvändig hämning av obegränsad frihet och obegränsat förnuft. När vi inte lyder Gud förkastar vi inte bara gudomlig myndighet, vi hindrar oss själva från att motta framtida välsignelser.

Det grekiska arvet

Det hebreiska arvet

Lägg märke till att de två cirkelarna i diagrammet ovan delvis överlappar varandra. Den ena cirkeln representerar den grekiska traditionen, med dess betoning på förnuft och individualism. Den andra cirkeln representerar den hebreiska traditionen, med dess betoning på tro och auktoritet. Till vänster av spektrumet ligger enbart den grekiska traditionen. Till höger av

spektrumet ligger enbart den hebreiska traditionen. I det överlappande området kan de två traditionerna balansera varandra.

Vi får problem om vårt hebreiska drag av rigid auktoritet helt skär sig loss från det förankrande förnuftet i vårt grekiska drag. Det var det som hände min före detta kamrat som stavsmisionär – det hebreiska draget fick växa vilt. Utan att hämmas av förnuftet körde han över kanten till höger och blev en slags ”kultmormon”.

Som motsats gick biskopen på grund andligt sett när han inte kunde resonera sig genom de skillnader och de begränsningar han såg bland vissa av kyrkans ledare. Hans ohämmade hängivenhet endast till förnuftet tog honom till slut bort från kyrkan – det grekiska draget hade förvildats. Vi skulle kunna se dem som befinner sig på den här änden av spektrumet som ”kulturella mormoner” som bara accepterar den del av evangeliet som möter deras normer för rationalitet. Så vi kan falla över båda ytterkanterna – båda är potentiella svar på den komplexitet som skapas av spänningen mellan tro och förnuft.

Området där de överlappar, där individualistiska och auktoritära principer samexisterar, erbjuder ett mer produktivt perspektiv. Här utgör det auktoritära och det individualistiska motvikter till varandra. Båda uppsättningar principer är sanna, och båda spelar en roll i våra beslut och vår inställning – även om varierande omständigheter kan leda till olika resultat i det enskilda fallet. Samma sorts kontroll- och balansinteraktion sker mellan tro och förnuft, som båda sträcker sig långt in på det överlappande området.

Inom det överlappande området i vårt dubbla arv kan sanna principer ur båda traditionerna ibland stå mot varandra. Som vi till exempel noterade tidigare finns en naturlig spänning mellan ”Frihet” och ”Vi litar på Gud”. Om vi litar på Gud behöver vi begränsa vår frihet till att hålla sig inom de gränser han sätter. Och vi vet att Kristi lärdomar är fyllda av liknande paradoxer – sanna principer som verkar stå i motsats till varandra men kan förenas genom högre lärdomar. Så West Belnap hade rätt. Vi behöver nära vår religiösa hängivenhet både i hjärtat och i huvudet, även om det innebär att vi också måste arbeta oss igenom paradoxer.

Jag upptäckte också att det bästa sättet att släppa på sådana spänningar inte är genom en abstrakt diskussion, utan genom verkliga människors personliga föredömen – människor som äldste Neal A. Maxwell, vars hjärta och huvud arbetade så bra tillsammans. För att uppmuntra yrkesverksamma sista dagars heliga att bidra helt och fullt både till sina yrkesområden och till kyrkan sa han till exempel: ”På BYU kan vi inte låta världen fördöma våra värderingar genom att dra uppmärksamheten till vår professionella medelmåttighet.”⁴³ Han sa också till studenter och fakultetsmedlemmar på BYU att de inte skulle vara rädda för att interagera med världen utanför kyrkan eftersom världen behöver dem. Han uppmanade dem att vara som Josef i Egypten. I dagens andliga hungersnöd kan de, genom att ge sig in i kampen och hämta kraft från det gudomliga i sitt yrke, bli en del av samhällets lösningar och inte bara ytterligare en mun att mätta.

Han uppmanade dem att ta både studier och lärjungeskap på allvar, eftersom trofasta studier för ihop både sinnets och andens liv. Samtidigt trodde han att evangeliets alla dimensioner var relevanta för moderna samhällsproblem och att lärda sista dagars heliga, där så är möjligt, bör basera sin utgångspunkt i forskningen på evangeliets lärdomar.

Balans ger oss ett bra ramverk för att lösa spänningarna mellan principer som står i motsats till varandra. Vi står alltid bättre på två ben än på ett. Men det finns mer. Nu behöver vi fråga oss vad som finns bortom balansen.